

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา*

THE COMPONENTS AND INDICATORS OF CURRICULUM MANAGEMENT IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION

อักษรภาค หงษ์ขาว¹, รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ^{1*}, หิรัญ ประสารการ², สุนทรี วรรณไพเราะ¹
Aksaraphak Hongkhao¹, Rungchatchadaporn Vehachart^{1*}, Hiran Prasarnkarn², Suntaree Wannapairo¹

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา ประเทศไทย

¹Faculty of Education, Thaksin University, Songkhla, Thailand

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ภูเก็ต ประเทศไทย

²Faculty of Management Science, Phuket Rajabhat University, Phuket, Thailand

*Corresponding author E-mail: rungchatchadaporn@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี รูปแบบเชิงสำรวจเป็นลำดับ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญ ในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์ด้านการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษา และ 2) ผู้บริหาร คณะกรรมการบริหาร และอาจารย์ประจำหลักสูตรคณาจารย์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 300 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวทาง Comrey, A. L. & Lee, H. B. และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามภูมิภาค เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.919 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา มี 3 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย 75 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหาร มี 5 องค์ประกอบย่อย 30 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ผู้บริหารหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร หลักสูตรการเรียนการสอน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และบรรยากาศและสภาพแวดล้อม องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร มี 5 องค์ประกอบย่อย 25 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การวางแผน การจัดทำ การนำไปใช้ การนิเทศ กำกับติดตาม และการประเมินผลหลักสูตร และองค์ประกอบที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหาร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย 20 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สมรรถนะหลักของนักศึกษา และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบหลัก 75 ตัวบ่งชี้ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-Square = 44.074, df = 31, Relative Chi-Square = 1.422, p-value = 0.060, GFI = 0.976, AGFI = 0.940, NFI = 0.986, TLI = 0.991, CFI = 0.996, RMSEA = 0.038, RMR = 0.006) และมีความตรงเชิงโครงสร้าง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการหลักสูตร, หลักสูตรการบริหารการศึกษา, องค์ประกอบและตัวบ่งชี้

Abstract

This study employed a mixed-methods research design using an explanatory sequential approach. The objective was to study the components and indicators of curriculum management in doctoral programs in Educational Administration. The sample consisted of two groups: 1) Five experts selected purposively for in-depth interviews, all of whom held doctoral degrees in Educational Administration and had experience in graduate-level curriculum administration; and 2) 300 Program administrators, curriculum committee members, and full-time lecturers in doctoral programs in Educational Administration at public higher education institutions across different regions using stratified random sampling with the sample size guidelines proposed by Comrey, A. L. & Lee, H. B. The research instruments included an in-depth interview protocol and a questionnaire with a reliability coefficient of 0.919. The data were analyzed through content analysis and confirmatory factor analysis (CFA). The results revealed that curriculum management in Educational Administration comprised three main components, 12 subcomponents, and 75 indicators. The 3 main components were: 1) Administrative input, comprising 5 subcomponents with 30 indicators, namely curriculum administrators, faculty members, curriculum and instruction, learning support resources, and atmosphere and environment; 2) Administrative process, consisting of five subcomponents with 25 indicators related to curriculum, including planning, development, implementation, supervision and monitoring, and evaluation; and 3) Administrative output, consisting of 2 subcomponents with 20 indicators, namely students' core competencies and desirable graduate characteristics. All 3 main components and 75 indicators were found to be consistent with the empirical data (Chi-Square = 44.074, df = 31, Relative Chi-Square = 1.422, p-value = 0.060, GFI = 0.976, AGFI = 0.940, NFI = 0.986, TLI = 0.991, CFI = 0.996, RMSEA = 0.038, RMR = 0.006) and demonstrated strong construct validity.

Keywords: Curriculum Management, Educational Administration, Components and Indicators

บทนำ

ในยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีและสังคมโลกาภิวัตน์ การศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สถาบันการศึกษาจึงต้องปรับตัวจากการมุ่งถ่ายทอดความรู้แบบดั้งเดิม ไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ นวัตกรรม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ขณะเดียวกัน กระแสโลกาภิวัตน์และการรวมตัวทางเศรษฐกิจได้สร้างความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ทำให้ระบบการศึกษาไทยต้องยกระดับคุณภาพและมาตรฐานให้ทัดเทียมสากล เพื่อพัฒนากำลังคนที่สามารถแข่งขันและทำงานในระดับนานาชาติได้ (กฤษณพงศ์ กีรติกร และคณะ, 2566) และด้วยบริบทดังกล่าวส่งผลให้การอุดมศึกษาไทย ต้องปรับบทบาทจากเพียงการผลิตบัณฑิตไปสู่การสร้างผู้นำทางความรู้และการบริหารจัดการการศึกษา ที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสาขาการบริหารการศึกษา (Educational Administration) ซึ่งมีภารกิจสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารครู และนักวิชาการศึกษาที่มีความรู้ลึกในศาสตร์การบริหาร ควบคู่กับทักษะ การใช้เทคโนโลยี การคิดเชิงกลยุทธ์ และภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (อำนวย มีราคา และคณะ, 2568)

การศึกษาในระดับอุดมศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพราะมีพันธกิจหลักในการผลิตบุคลากรให้มีทักษะความรู้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน การทำวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศและรับใช้สังคม ซึ่งภายใต้การเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีและสังคมโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้การทำนายของการบริหารจัดการหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล การสร้างระบบการบริหารที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะหลักสูตรปริญญาเอกด้านการบริหารการศึกษา ซึ่งต้องผลิตบัณฑิตที่เป็นทั้งนักวิชาการ นักบริหาร และผู้นำเชิงนโยบาย ทำให้การบริหารหลักสูตรประเภทนี้ต้องอาศัยระบบจัดการที่มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมไทยในอนาคต (ทนกร ศรีก่อ และคณะ, 2561) ซึ่งในปัจจุบัน หลักสูตรระดับปริญญาเอกด้านการบริหารการศึกษาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐหลายแห่ง ครอบคลุมในทุกภูมิภาค ทำหน้าที่เป็นฐานการผลิตนักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้นำเชิงนโยบายทางการศึกษาระดับสูงของประเทศ ซึ่งสะท้อนว่าประเทศไทยมีความพร้อมด้านโครงสร้างหลักสูตรและบุคลากรแกนหลักในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในระดับคุณวุฒิบัณฑิตอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาคุณภาพเชิงระบบ ยังพบความท้าทายหลายประการ โดยด้านปัจจัยการบริหาร (Input) พบว่า คุณวุฒิและประสบการณ์ของอาจารย์ที่ปรึกษายังมีความแตกต่างระหว่างสถาบัน การจัดสรรงบประมาณและทุนวิจัยสำหรับนิสิตระดับคุณวุฒิบัณฑิตยังมีข้อจำกัด (Jatuporn, O., 2025) ในด้านกระบวนการบริหาร (Process) ยังพบปัญหาการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพในระดับรายวิชาและระดับหลักสูตร มักเป็นไปในเชิงเอกสารมากกว่าการใช้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Chaiya, C. & Ahmad, M. M., 2021) สำหรับด้านประสิทธิผลของการบริหาร (Output) พบว่า สมรรถนะของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาของการบริหารการศึกษาด้านยังไม่สอดคล้องกับบทบาทของผู้นำทางการศึกษาในระบบจริง สะท้อนช่องว่างระหว่างผลลัพธ์ของหลักสูตรกับความคาดหวังของระบบการศึกษา (OECD, 2021)

ดังนั้น เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับคุณวุฒิบัณฑิตด้านการบริหารการศึกษาให้มีมาตรฐานและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาองค์ประกอบของการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีความเป็นระบบและบูรณาการ เพราะปัญหาที่พบด้านปัจจัย กระบวนการ และประสิทธิผลการบริหาร ล้วนสะท้อนช่องว่างของการบริหารที่ขาดกลไกเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบในการดำเนินงานจริงในระดับหลักสูตร และผลลัพธ์ของผู้เรียนที่ตอบสนองต่อความต้องการประเทศ การมีองค์ประกอบของการบริหารจัดการหลักสูตรที่เหมาะสมจะช่วยกำหนดทิศทางและกลไกดำเนินงานให้สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และยังช่วยส่งเสริมการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจการบริหารหลักสูตร การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาอย่างยั่งยืนของหลักสูตรตามหลักการ CQI (Continuous Quality Improvement) ซึ่งจะนำไปสู่การผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะทางวิชาการ ภาวะผู้นำ และจิตวิญญาณของนักวิจัยที่สามารถขับเคลื่อนระบบการศึกษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญาเอก ที่มีความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัย กระบวนการ และประสิทธิผลการบริหารอย่างเป็นระบบ โดยตั้งอยู่บนทฤษฎีระบบของ Von Bertalanffy, L. ซึ่งมองการบริหารจัดการหลักสูตรเป็นองค์รวมที่ประกอบด้วยปัจจัย กระบวนการ และประสิทธิผล ที่มีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กัน โดยผลลัพธ์ของการบริหารเกิดจากการนำปัจจัยการบริหาร (Input) เข้าสู่กระบวนการบริหาร (Process) เพื่อก่อให้เกิดผลผลิตหรือประสิทธิผล (Output) (Von Bertalanffy, L., 1968) ซึ่งจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการหลักสูตร สามารถจัดกลุ่มออกเป็น 3 มิติหลัก ได้แก่ ปัจจัยการบริหาร ซึ่งครอบคลุมผู้บริหาร ครูหรืออาจารย์ หลักสูตร สื่อหรือแหล่งเรียนรู้ ทรัพยากรและสภาพแวดล้อม รวมถึงทรัพยากรสนับสนุน (เรณู บุญเสริม และจิตติมา วรรณศรี, 2561); (สุพรรณ ชูกานต์กุล, 2565); (พระสมชัย แซ่ลิ้ว และคณะ, 2568) กระบวนการบริหาร

ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตร (รุ่งทิวี พรรณนา, 2563); (องอาจ วิชัยสุชาติ, 2563); (วรกร พิสิตาร และคณะ, 2566) และ ประสิทธิภาพการบริหาร ซึ่งมุ่งเน้นสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน (รัตนา คำเพชรดี และวัลนิกา ฉลากบาง, 2562); (ปิยวรรณ ปุ่นเอื้อง, 2566); (ปิยะนันท์ ปลื้มโชค และคณะ, 2568) ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวเป็นฐานเชิงประจักษ์สำคัญในการกำหนดกรอบแนวทางสำหรับการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้ ผลจากงานวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ โดยช่วยเสริมสร้างระบบการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการประกันคุณภาพและความเป็นเลิศของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา และยังมีคุณค่าในเชิงวิชาการ ในฐานะการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านการบริหารหลักสูตรที่สามารถประยุกต์ใช้กับสาขาวิชาอื่น ของการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพของการผลิตผู้นำทางวิชาการและการศึกษาของประเทศให้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) โดยใช้รูปแบบเชิงสำรวจเป็นลำดับ (The Explanatory Sequential Design) ซึ่งออกแบบการวิจัยโดยมีการดำเนินการวิจัยสองระยะ (Two Phase) เริ่มต้นในระยะแรก ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและตามด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณในระยะที่สอง โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก และ 2) ผู้บริหารหลักสูตร คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และอาจารย์ประจำ หลักสูตรดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สำหรับใช้ประเมินความสอดคล้อง ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น จำนวน 690 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 5 คน โดยการเลือกเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นผู้สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์ด้านการบริหารหรือพัฒนาหลักสูตร ระดับบัณฑิตศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี และเคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารหลักสูตร คณะกรรมการบริหารหลักสูตร หรือ ผู้รับผิดชอบหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา และ 2) ผู้บริหารหลักสูตร คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และอาจารย์ ประจำหลักสูตรดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 300 คน จากการกำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางของ Comrey, A. L. & Lee, H. B. ที่เสนอว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยัน จำนวน 300 คน ถือว่าดี (As a Good) (Comrey, A. L. & Lee, H. B., 1992) และใช้วิธี การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามภูมิภาคของสถาบันอุดมศึกษา ได้จำนวน 6 ชั้น คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จากนั้นเทียบสัดส่วน จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรแต่ละภูมิภาค แล้วสุ่มตัวอย่างแต่ละภูมิภาค ด้วยการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบการใช้ภาษาในเบื้องต้น และ 2) แบบสอบถาม

สร้างขึ้นโดยนำตัวบ่งชี้การบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาเป็นรายการข้อคำถาม แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อพิจารณาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC) พบว่า ข้อคำถามทุกข้อคำถามของแบบสอบถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 และเมื่อนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารหลักสูตร คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และอาจารย์ประจำหลักสูตรคณาจารย์บัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability Coefficient) ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.919

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ติดต่อประสานงานและขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ไปยังผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ในหัวข้อที่กำหนด พร้อมกับส่งแบบสัมภาษณ์ให้กับแต่ละท่านล่วงหน้า 2) นัดหมายวัน เวลา และสถานที่สำหรับการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการสัมภาษณ์ และ 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ จากการใช้แบบสอบถาม ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ขอความอนุเคราะห์หนังสือรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 2) ส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม รวมทั้งซองจดหมายติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้วิจัย ไปยังกลุ่มตัวอย่าง 3) ตรวจสอบการส่งคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ตามระยะเวลาที่กำหนด และ 4) ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 ชุด ได้รับแบบสอบถามคืนครบถ้วน จำนวน 300 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และเมื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล พบว่า แบบสอบถามทุกชุดมีความครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis: CFA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป AMOS โดยกำหนดเกณฑ์การยอมรับของความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของตัวแบบการวัด จากค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน ดังนี้ ค่า Relative Chi-Square < 2, p-value > 0.05, GFI; AGFI; NFI; TLI; CFI > 0.80 และ RMSEA; RMR < 0.05 และเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มากกว่า 0.50 และมีนัยสำคัญทางสถิติ (Hair, J. F. et al., 2018)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษารายการประกอบและตัวบ่งชี้ของการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา ผ่านกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำไปเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ปรากฏ ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น ได้แก่ 1) การตรวจสอบการแจกแจงของข้อมูล พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงลักษณะเบ้ซ้าย (Skewness < 0) และมีค่าความโด่งต่ำกว่าปกติ (Kurtosis < 3) โดย ค่าความเบ้และความโด่ง แตกต่างจากศูนย์เพียงเล็กน้อย แต่ถือว่าใกล้เคียงศูนย์ จึงถือว่าข้อมูลมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติเหมาะสมสำหรับนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และ 2) การตรวจสอบความสัมพันธ์ของ ตัวแปร พบว่า

ตัวแปรแฝงทุกตัวมีความสัมพันธ์กันทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่เกิน 0.80 จึงไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) สามารถนำไปวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันได้

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการบริหารจัดการหลักสูตร การบริหารการศึกษา มีจำนวน 3 องค์ประกอบหลัก 75 ตัวบ่งชี้ ซึ่งมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีความตรงเชิงโครงสร้าง ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบการวัดก่อนและหลังการปรับโมเดล

ค่าดัชนีสำหรับตรวจสอบ ความสอดคล้องกลมกลืน	เกณฑ์ยอมรับ	ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบการวัด	
		ก่อนปรับโมเดล	หลังปรับโมเดล
Relative Chi-Square	< 2	1.528	1.422
p-value	> 0.05	0.028	0.060
GFI	≥ 0.80	0.974	0.976
AGFI	≥ 0.80	0.936	0.940
NFI	≥ 0.80	0.985	0.986
TLI	≥ 0.80	0.989	0.991
CFI	≥ 0.80	0.995	0.996
RMSEA	≤ 0.05	0.042	0.038
SRMR	≤ 0.05	0.007	0.006

จากตารางที่ 1 พบว่า ก่อนการปรับโมเดล ตัวแบบการวัดการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา ยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าไค-สแควร์ ยังมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.028) ไม่เป็นไปตามเกณฑ์การยอมรับ ส่วนค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนอื่น ๆ ผ่านเกณฑ์การยอมรับ เมื่อทำการปรับโมเดล พบว่า ตัวแบบการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งค่าไค-สแควร์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.060) เป็นไปตามเกณฑ์การยอมรับได้ และได้ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนในค่าต่าง ๆ ดังนี้ ค่า Chi-Square = 44.074, df = 31, Relative Chi-Square = 1.422, p-value = 0.060, GFI = 0.976, AGFI = 0.940, NFI = 0.986, TLI = 0.991, CFI = 0.996, RMSEA = 0.038 และ RMR = 0.006

ตารางที่ 2 ความเที่ยงตรงของตัวแบบการวัดการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา

องค์ประกอบของการบริหารจัดการหลักสูตร	Factor Loading	S.E.	t
ปัจจัยการบริหาร (Input)	0.735	0.078	11.052***
PAD: ผู้บริหารหลักสูตร	0.680	0.061	10.325***
PFM: อาจารย์ประจำหลักสูตร	0.726	0.054	12.587***
CIP: หลักสูตรการเรียนการสอน	0.823	0.046	18.185***
LSR: สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	0.911	-	-
LEA: บรรยากาศและสภาพแวดล้อม	0.848	0.054	15.708***
กระบวนการบริหาร (Process)	0.976	-	-
CMP: การวางแผนการบริหารหลักสูตร	0.774	0.050	17.533***
CDV: การจัดทำหลักสูตร	0.877	0.044	22.614***
CIM: การนำหลักสูตรไปใช้	0.897	0.041	24.012***
CSM: การนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตร	0.913	-	-
CEV: การประเมินผลการใช้หลักสูตร	0.798	0.036	24.891***
ประสิทธิผลการบริหาร (Output)	0.673	0.059	8.815***
CCS: สมรรถนะหลักของนักศึกษา	0.923	-	-
DGA: คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์	0.800	0.075	12.831***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

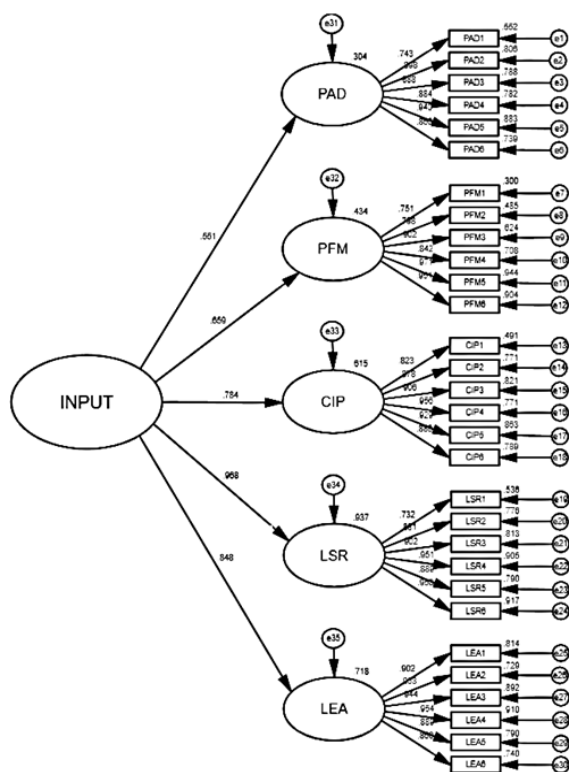
จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของการบริหารจัดการหลักสูตร การบริหาร การศึกษา มีค่ามากกว่า 0.50 ในทุกองค์ประกอบ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าองค์ประกอบทุก องค์ประกอบมีความเที่ยงตรงสูงและเป็นองค์ประกอบที่แท้จริงของการบริหารจัดการหลักสูตร โดยองค์ประกอบ ที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด คือ กระบวนการบริหาร (Process) เท่ากับ 0.976 รองลงมา คือ ปัจจัยการบริหาร (Input) เท่ากับ 0.735 และประสิทธิผลการบริหาร (Output) เท่ากับ 0.673 ตามลำดับ

สำหรับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน จำแนกตามรายองค์ประกอบ ปรากฏผล ดังนี้

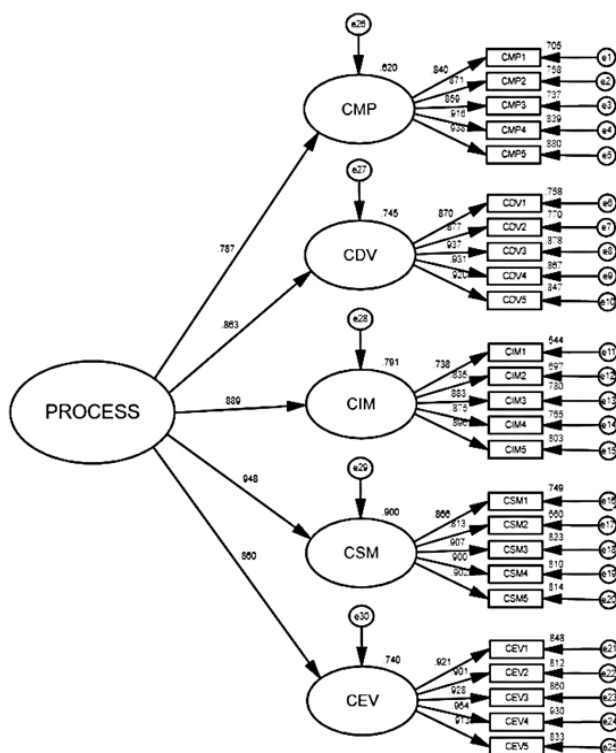
องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหาร (Input) มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ผู้บริหารหลักสูตร (PAD) อาจารย์ประจำหลักสูตร (PFM) หลักสูตรการเรียนการสอน (CIP) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (LSR) และบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม (LEA) รวมจำนวน 30 ตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวแบบการวัดมีค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน ดังนี้ ค่า Chi-Square = 217.678, df = 189, Relative Chi-Square = 1.152, p-value = 0.075, GFI = 0.957, AGFI = 0.894, NFI = 0.984, TLI = 0.995, CFI = 0.998, RMSEA = 0.023 และ RMR = 0.009 จะเห็นได้ว่า ตัวแบบการวัดมีค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนผ่านเกณฑ์การยอมในทุกค่า และทุกตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มากกว่า 0.50 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (LSR) เท่ากับ 0.968 นั้นแสดงให้เห็นว่าตัวแบบการวัดการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษาในด้านปัจจัย การบริหาร (Input) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความตรงเชิงโครงสร้าง (ภาพที่ 1)

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร (Process) มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การวางแผนการบริหารหลักสูตร (CMP) การจัดทำหลักสูตร (CDV) การนำหลักสูตรไปใช้ (CIM) การนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตร (CSM) และการประเมินผลการใช้หลักสูตร (CEV) รวมจำนวน 25 ตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวแบบ การวัดมีค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน ดังนี้ ค่า Chi-Square = 158.345, df = 134, Relative Chi-Square = 1.182, p-value = 0.074, GFI = 0.963, AGFI = 0.910, NFI = 0.986, TLI = 0.995, CFI = 0.998, RMSEA = 0.025 และ RMR = 0.007 จะเห็นได้ว่าตัวแบบการวัดมีค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนผ่านเกณฑ์การยอมในทุกค่า และทุกตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบมากกว่า 0.50 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ การนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตร (CSM) เท่ากับ 0.948 นั้นแสดงให้เห็นว่าตัวแบบการวัดการบริหารจัดการหลักสูตร การบริหารการศึกษาในด้านกระบวนการบริหาร (Process) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ มีความตรงเชิงโครงสร้าง (ภาพที่ 1)

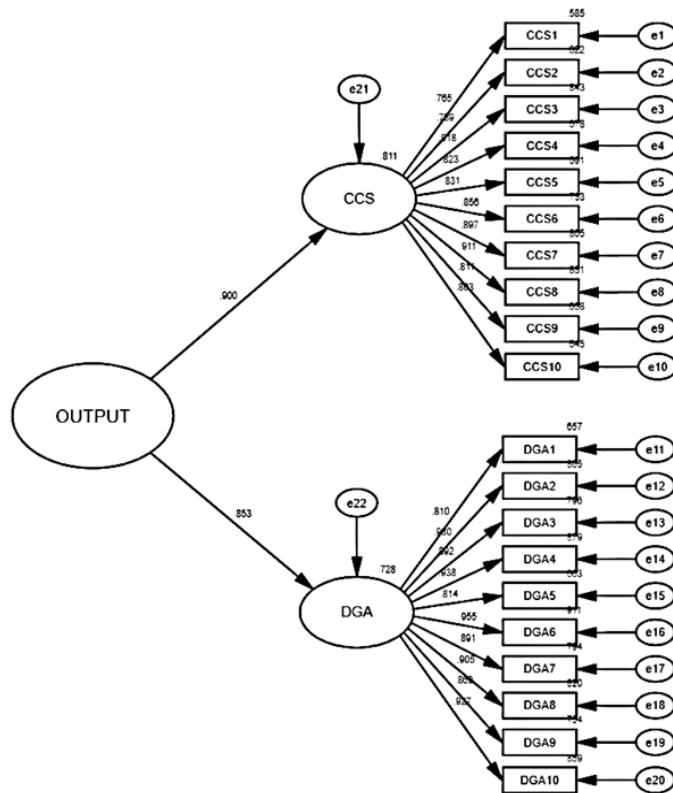
องค์ประกอบที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหาร (Output) มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ สมรรถนะหลักของนักศึกษา (CCS) และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ (DGA) รวมจำนวน 20 ตัวบ่งชี้ ซึ่งพบว่า ตัวแบบการวัดมีค่าดัชนี ความสอดคล้องกลมกลืน ดังนี้ ค่า Chi-Square = 79.527, df = 61, Relative Chi-Square = 1.304, p-value = 0.056, GFI = 0.975, AGFI = 0.914, NFI = 0.992, TLI = 0.994, CFI = 0.998, RMSEA = 0.032 และ RMR = 0.005 ซึ่งผ่านเกณฑ์การยอมทุกค่า และทุกตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.50 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ สมรรถนะหลักของนักศึกษา (CCS) เท่ากับ 0.900 นั้นแสดง ให้เห็นว่าตัวแบบการวัดการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษาด้านประสิทธิผลการบริหาร (Output) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความตรงเชิงโครงสร้าง (ภาพที่ 1)

Chi-Square = 217.678; df = 189
 Relative Chi-Square = 1.152; p-value = .075
 GFI = .957; AGFI = .894; NFI = .984; TLI = .995; CFI = .998
 RMSEA = .023; RMR = .009

Chi-Square = 158.345; df = 134
 Relative Chi-Square = 1.182; p-value = .074
 GFI = .963; AGFI = .910; NFI = .986; TLI = .995; CFI = .998
 RMSEA = .025; RMR = .007

Chi-Square = 79.527; df = 61
 Relative Chi-Square = 1.304; p-value = .056
 GFI = .975; AGFI = .914; NFI = .992; TLI = .994; CFI = .998
 RMSEA = .032; RMR = .005

ภาพที่ 1 ตัวแบบการวัดการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา

อภิปรายผล

องค์ประกอบของการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา มี 3 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย 75 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหาร (Input) ประกอบด้วย ผู้บริหารหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร หลักสูตรการเรียนการสอน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจัยการบริหารเป็นทรัพยากรพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานหลักสูตร เพราะเป็นส่วนที่หล่อหลอมคุณภาพของกระบวนการบริหารจัดการและผลลัพธ์ทางการศึกษาโดยตรง การมีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีความเชี่ยวชาญ หลักสูตรที่มีความทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ ตลอดจนการมีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ระบบการบริหารหลักสูตรสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Suwartini, S. & Sutama, S. ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษามุมมองระบบว่ามีองค์ประกอบสำคัญ คือ ปัจจัยนำเข้า (Educational Input) หมายถึง ทรัพยากรทั้งหมดที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินกระบวนการทางการศึกษา ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ (ผู้บริหาร ครู บุคลากร) ทรัพยากรที่ไม่ใช่มนุษย์ (วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ) ซอฟต์แวร์หรือระบบบริหาร (โครงสร้างองค์กร แผนงาน โปรแกรมการศึกษา) (Suwartini, S. & Sutama, S., 2023) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณู บุญเสริม และจิตติมา วรรณศรี พบว่า ปัจจัยการบริหารหลักสูตรสู่ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู หลักสูตร สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และบรรยากาศ (เรณู บุญเสริม และจิตติมา วรรณศรี, 2561) และงานวิจัยของ สุพรรณ ชูกานต์กุล พบว่า องค์ประกอบของปัจจัยการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น “ขนมจีนประโดก” ของโรงเรียนชุมชนบ้านประโดก - โคกไผ่ (สถิต วิริยคุณ) ได้แก่ ผู้บริหาร ครู หลักสูตร สื่อ/แหล่งเรียนรู้ บรรยากาศและสภาพแวดล้อม (สุพรรณ ชูกานต์กุล, 2565) และงานวิจัยของ พระสมชัย แซ่ลี้ และคณะ พบว่า ปัจจัยของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ผู้บริหาร หลักสูตรการสอน งบประมาณ วัสดุหลักสูตร สถานที่ และผู้ปกครองและชุมชน (พระสมชัย แซ่ลี้ และคณะ, 2568)

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร (Process) ประกอบด้วย การวางแผนการบริหารหลักสูตร การจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร และการประเมินผลการใช้หลักสูตร ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการบริหารเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนทรัพยากรและแนวทางการบริหารให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายของหลักสูตร เพราะเป็นส่วนที่แปลงปัจจัยนำเข้าให้กลายเป็นผลผลิตทางการศึกษา โดยอาศัยการวางแผนที่ชัดเจน การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และการติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การดำเนินกระบวนการดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้การบริหารหลักสูตรเกิดความเชื่อมโยงระหว่างนโยบาย มาตรฐาน คุณวุฒิ และการปฏิบัติจริงในระดับสถาบัน ทำให้ระบบการบริหารหลักสูตรมีทิศทางที่ชัดเจน โปร่งใส และสามารถปรับปรุงพัฒนาได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ Sidik, F. ได้นำเสนอการประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) อธิบายการดำเนินงานของสถาบันการศึกษา ในเชิงโครงสร้าง โดยชี้ว่ากระบวนการบริหาร คือ ขั้นตอนของการดำเนินงานทางการศึกษา ได้แก่ การจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การบริหารจัดการหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร เพื่อแปลงปัจจัยของการบริหาร ให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย (Sidik, F., 2022) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทวิ พรธนา พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษของภาคตะวันออก มีกระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผนใช้หลักสูตร การส่งเสริม นิเทศ กำกับ ติดตาม การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร (รุ่งทวิ พรธนา, 2563) และงานวิจัยของ งามอาจ วิชัยสุชาติ พบว่า กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้านความเป็น นักนวัตกรรม ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ประกอบด้วย

การกำหนดวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการหลักสูตร การวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศการใช้หลักสูตร และการประเมินผลการใช้หลักสูตร (องอาจ วิชัยสุชาติ, 2563) และงานวิจัยของ วรากร พิสดาร และคณะ พบว่า กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับโรงเรียน ขยายโอกาสบนพื้นที่สูง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตร การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร (การนำหลักสูตรไปใช้) และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร (วรากร พิสดาร และคณะ, 2566)

องค์ประกอบที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหาร (Output) ประกอบด้วย สมรรถนะหลักของนักศึกษา และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ เนื่องจากประสิทธิภาพการบริหารเป็นตัวสะท้อนความสำเร็จของการบริหาร หลักสูตรในเชิงคุณภาพและประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะตามมาตรฐานวิชาชีพและความต้องการของสังคมได้อย่างเหมาะสม ทั้งยังเป็นผลลัพธ์ที่ยืนยันถึงความเชื่อมโยงของระบบการบริหารตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตอย่างเป็นองค์รวม สอดคล้องกับแนวคิดของ Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. ได้พัฒนาหลักการการประเมินการบริหารจัดการหลักสูตร เรียกว่า CIPP Model โดยพิจารณาจากหนึ่งในองค์ประกอบหลัก คือ ผลผลิต (Product) ซึ่งประเมินผลลัพธ์ของหลักสูตรทั้งในด้านสมรรถนะของผู้เรียน และคุณภาพของการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง (Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J., 2007) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา คำเพชรดี และวัลลิกา ฉลากบาง พบว่า องค์ประกอบของประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ สมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน (รัตนา คำเพชรดี และวัลลิกา ฉลากบาง, 2562) และงานวิจัยของ ปิยะนันท์ ปลื้มโชค และคณะ พบว่า ประสิทธิภาพของการบริหารหลักสูตร ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาานวัตกรรมและคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้แก่ สมรรถนะของนักเรียน และความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ปิยะนันท์ ปลื้มโชค และคณะ, 2568) และงานวิจัยของ ปิยวรรณ ปุ่นเอื้อง พบว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนป่าไม้อุทิศ 4 ในด้านผลลัพธ์ (Output) ประกอบด้วย ความรู้ความสามารถของนักเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน (ปิยวรรณ ปุ่นเอื้อง, 2566)

สรุปและข้อเสนอแนะ

องค์ประกอบของการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา มี 3 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย 75 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหาร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ผู้บริหารหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร หลักสูตรการเรียนการสอน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และบรรยากาศและสภาพแวดล้อม มีตัวบ่งชี้รวม 30 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การวางแผนการบริหารหลักสูตร การจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร และการประเมินผลการใช้หลักสูตร มีตัวบ่งชี้รวม 25 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหาร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ สมรรถนะหลักของนักศึกษา และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีตัวบ่งชี้รวม 20 ตัวบ่งชี้ ทั้ง 3 องค์ประกอบหลัก 75 ตัวบ่งชี้ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 44.074$, $df = 31$, Relative $\chi^2 = 1.422$, $p\text{-value} = 0.060$, $GFI = 0.976$, $AGFI = 0.940$, $NFI = 0.986$, $TLI = 0.991$, $CFI = 0.996$, $RMSEA = 0.038$, $RMR = 0.006$) และมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูงสุดในด้านปัจจัยการบริหาร กระบวนการบริหาร และประสิทธิภาพการบริหาร คือ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ การนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตร และสมรรถนะหลักของนักศึกษา ตามลำดับ สำหรับข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ บุคคลหรือหน่วยงานควรดำเนินการในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านปัจจัยการบริหาร (Input)

ผู้บริหารหลักสูตรและมหาวิทยาลัยควรมุ่งเน้นการพัฒนาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้เพียงพอ ทันสมัย และใช้ได้จริง จัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม พัฒนาเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ เช่น LMS และฐานข้อมูลออนไลน์ รวมทั้งส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพ การเรียนรู้ และเพิ่มศักยภาพทางวิชาการของผู้เรียนและอาจารย์ 2) ด้านกระบวนการบริหาร (Process) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการนิเทศ กำกับ และติดตาม การใช้หลักสูตร อย่างเป็นระบบ โดยจัดทำแผนการนิเทศที่ชัดเจน ใช้ข้อมูล เชิงประจักษ์จากการสอนและผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อสะท้อนผลและพัฒนา การเรียนการสอน เพื่อให้การดำเนินงานหลักสูตรมีคุณภาพ สอดคล้องกับมาตรฐาน และปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่อง และ 3) ด้านประสิทธิผลการบริหาร (Output) คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรและ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ควรกำหนดมาตรฐานสมรรถนะหลักของนักศึกษา เป็นกรอบอ้างอิงในการวัดผล สมรรถนะของผู้เรียน ครอบคลุมความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะบัณฑิต ที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตร รวมทั้งเสนอแนวนโยบายต่อสภามหาวิทยาลัยและหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างยั่งยืน ในส่วนของข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบ (Model) การบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรต่อไป หรือ ศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการต่าง ๆ โดยการประยุกต์ใช้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการบริหาร จัดการหลักสูตรจากงานวิจัยนี้ เช่น การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณพงศ์ กีรติกร และคณะ. (2566). โลกดิจิทัลกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และเทคโนโลยีแห่งอนาคต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทนาก รศรีก๊อ และคณะ. (2561). รูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษาของ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 5(1), 26-46.
- ปิยวรรณ ปุ่นเอื้อง. (2566). การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา. ตาก: โรงเรียนป่าไม้อุทิศ 4.
- ปิยะนันท์ ปลื้มโชค และคณะ. (2568). การบริหารจัดการหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมและ คอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร, 5(2), 475-489.
- พระสมชัย แซ่ลิว และคณะ. (2568). การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 11(1), 226-234.
- รัตนา คำเพชรดี และวลินิกา ฉลากบาง. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิผลของ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร, 8(3), 65-79.
- รุ่งทวี พรรณา. (2563). รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เรณู บุญเสริม และจิตมา วรรณศรี. (2561). รูปแบบการบริหารหลักสูตรสู่ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็ก. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 10(2), 315-331.
- วรกร พิศดาร และคณะ. (2566). รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับโรงเรียน ขยายโอกาสบนพื้นที่สูง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย. วารสารการบริหาร การศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 11(4), 163-173.

- สุพรรณ ชูกานต์กุล. (2565). การบริหารจัดการรูปแบบ SUPAWAN (SUPAWAN MODEL) ที่มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “ขนมจีนประโดก” โรงเรียนชุมชนบ้านประโดก - โคกไผ่ (สถิตย์วิริยคุณ). *Journal of Modern Learning Development*, 7(3), 182-196.
- องอาจ วิชัยสุชาติ. (2563). รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้านความเป็นนักนวัตกรรม ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5.
- อำนวย มีราคา และคณะ. (2568). การบริหารจัดการศึกษายุคใหม่: แนวทางและความท้าทาย. *วารสาร มจร. อุบล* *ปริทรรศน์*, 10(1), 3137-3150.
- Chaiya, C. & Ahmad, M. M. (2021). Success or failure of the Thai higher education development: Critical factors in the policy process of quality assurance. *Sustainability*, 13(17), 9486. <https://doi.org/10.3390/su13179486>
- Comrey, A. L. & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. (2nd ed.). New York: Psychology Press.
- Hair, J. F. et al. (2018). *Multivariate data analysis*. (8th ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Jatuporn, O. (2025). An analysis of situational challenges and opportunities in educational knowledge system. *International Journal on Social and Education Sciences*, 7(2), 114-134.
- OECD. (2021). *Thailand's education system and skills imbalances: Assessment and policy recommendations*. Paris: OECD Publishing.
- Sidik, F. (2022). Input, process and output system theory approach in educational institutions. *Irfani*, 18(1), 34-40.
- Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models and applications*. San Francisco: CA Jossey-Bass.
- Suwartini, S. & Sutama, S. (2023). Input/process/output/outcome quality in managing education in elementary schools. *Primary: Jurnal Pendidikan Guru Sekolah Dasar*, 12(2), 510-522.
- Von Bertalanffy, L. (1968). *General system theory: Foundations, development and applications*. New York: George Braziller.